

СМРТ ВОЈВОДЕ КАЈИЦЕ

Народне песме покосовског тематског круга говоре о догађајима из 15. и раног 16. века. У њима су приказани ликови из епохе деспота Ђурђа Бранковића и каснијих времена. Могу се назвати песмама о последњима владарима српске државе. Песме се тематски односе на бројне личности из наше историје. Највише певају о Бранковићима, Јакшићима и Црнојевићима.

Деспот Ђурађ Бранковић био је син Вука Бранковића, господара косовских територија, и наследник деспота Стефана Лазаревића. Ђурађ Бранковић владао је Српском деспотовином од 1427. године до своје смрти 1456. године, у тешком времену, притиснут угарским и турским претњама. Сматра се последњим велики владаром српских средњовековних држава. Током његове владавине престони град био је Смедерево.

Сам Ђурађ остао је упамћен због сукоба са угарским војсковођом Јаношем Хуњадијем, познатијим у нашој народној култури као Сибињанин Јанко. Наиме, 1448. године се, под вођством Јаноша Хуњадија, на Косову догодио још један важан бој са Турцима. У том боју Ђурађ није учествовао, већ је, када се поражени Хуњади повлачио са својом војском преко Бранковићевих територија, утамничио Хуњадија и за његово ослобађање тражио откуп од Угара. Заробљавање Хуњадија било је, међутим, кулминација све лошијих односа између Српске деспотовине и Угарске и освета за штету коју је Хуњадијева војска нанела српским територијама на свом пролазу до Косова.

Трагове историјског сукоба између два великаша уочићемо и у песми *Смрт војводе Кајице*. Песму *Смрт војводе Кајице* Вук Стефановић Караџић забележио је од Слепе Живане.

Књижевни род: епика

Књижевна врста: епска песма покосовског тематског круга

Ликови: војвода Кајица, краљ од Маћедоније (деспот Ђурађ Бранковић), Сибињанин Јанко, Облацић Раде...

Мотив неуспешног лова којим започиње песма наговештава догађаје који ће уследити – сусрет са Сибињанин Јанком и смрт војводе Кајице.

Сибињанин Јанко носилац је најнижих и најпогубнијих људских особина, као што су **злоба, завист, охолост, кукавичлук, лаж, превртљивост и издаја**.

Лик деспота Ђурђа Бранковића, насупротив томе, у песми красе **мудрост, храброст и племенитост**. Он показује готово **родитељску брижност** према својим војводама и све до недопустивог чина Кајичиног убиства не дозвољава да га Сибињанин Јанко наведе на борбу у којој су Мађари очито бројнији.

Поигравање на које Сибињанин Јанко изазива деспота Ђурђа заправо су витешке игре – такмичење између врсних војника у неколико категорија.

Деспот Ђурађ Бранковић одбија Јанков позив на витешко огледање зато што препознаје да директно учествовање у „играма” не би доличило његовом положају и годинама. Стога се у песму уводи улога *заточника* – јунака који уместо свог господара излази на мегдане или узима учешћа у јуначким надметањима. Ђурђев представник биће, наравно, војвода Кајица. **Војвода Кајица и Раде Облачић** огледају јуначку снагу са триста мађарских војника и шездесет „Каравлаха” у трчању, „скоку јуначком”, бацању „камена с рамена”, игрању у „колу маџарском” и надстрељавању.

Лепота, наочитост, изузетност и гиздавост војводе Кајице су у песми нарочито истакнути. Истовремено, војвода Кајица је и јунак који се издваја по снази и вештини у витешким играма. Његов однос према деспоту Ђурђу пун је поштовања и искрене љубави. Кајичине речи показују нам, ипак, и младалачку плаховитост, неискуство и наивну увереност да ће Сибињанин Јанко поштено поступати у надметању. **Племенит, частан и достојанствен, војвода Кајица плени својом појавом.**

У опису војводе Кајице истичу се његова **младост, наочитост, стас, достојанствено држање** („Висок јунак, танак у појасу,/ Бела лица, црни наусница,/ Црн му перчин појас премашии”). У опис се укључују и **Кајичино одело и ратничка опрема**: свилени калпак, сребрна челенка, златна колајна, „убојне стреле”, сабља и буздован. Пренаглашена скупоченост Кајичиног руха треба да подсети не само на његово јунаштво, већ и на некадашње богатство и господство старе српске државе – за чиме се у временима када је песма настајала могло само жалити.

„Краљеви” заточници Кајица Радоња и Раде Облачић снагом, храброшћу, окретношћу и вештином превазилазе све мађарске и каравлашке војнике. Војвода Кајица суверено и надмоћно побеђује све своје противнике. Хиперболичним истицањем бројчане надмоћности противничке војске (триста Мађара и шездесет Каравлаха) певач сугерише да се Кајица Радоња не може победити на частан, витешки начин.

Сибињанин Јанко, поражен и понижен, не може витешки да поднесе тај пораз, па на превару, подмукло, убија војводу Кајицу.

„Краљ од Маћедоније” прима вест о Кајичиној смрти са праведном срџбом, искреном тугом и осећањем ненадокнадивог губитка. Подмукло убиство најбољег српског витеза изискује неодложну, жестоку освету. Кајица на самрти позива свог господара и „родитеља красног” Ђурђа Бранковића да га освети. Отуд у песми након сцене Кајичине смрти следи епска слика беспштедног, крвавог, али и праведног боја.

Порука: Храброст, достојанство, племенитост и част су стално на удару оних који нису ни храбри ни достојанствени, а за племенитост и част и не маре. Ипак, овим одликама човек мора да стреми у животу како би задржао основне принципе људскости, у свим временима и приликама.